

פרשת וישלח - הרב ברוך רוזנבלום שנת תשע"ב.

אמר ליה דמיק הנה ועוררתניה, כך אמר לו הקדוש ברוך הוא, לדרך הנה מהלך ואתה משלח אצלו ואומר לו בהכנעה כה אמר עבדך יעקב.

כותב הרמב"ן בפתח הפרשה - נכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו וישלח מלאך ויצילהו וללמדנו עוד שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכלתו ויש בה עוד רמז לדורות כי כלי אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני עשו וראוי לנו לאחז בדרכו של צדיק שנזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא את עצמו לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה לברוח ולהינצל וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר.

מספרים לנו חז"ל במדרש, שכשר' יהודה הנשיא, היה יוצא למפגש עם אנטונינוס, הוא היה לומד את פרשת וישלח, כדי לדעת כיצד לדבר עם אנטונינוס.

מספר המדרש {בראשית רבה, פרשה עה, אות ה} - ויצו אתם לאמר כה תאמרן לאדני לעשו (בראשית לב, ה), רבנו אמר ציוה לרבי אפס כתוב חד אגרא מן שמי למרן מלכא אנטונינוס, קם וכתב ר' אפס מן יהודה נשיאה למרן מלכא אנטונינוס, נסביה נתן לר' יהודה הנשיא את המכתב כדי לאשר וקריה וקרעיה ר' יהודה הנשיא קרא את המכתב וקרע אותו לחתיכות, אמר ליה כך כתובים! כתוב מן עבדך יהודה למרן מלכא אנטונינוס. אמר ליה ר' אפס רבי מפני מה אתה מבזה על כבודך אתה נשיא ישראל, אתה כותב לו 'מעבדך'?! לא אמר ליה מה אנא טב מן סבי אני יותר טוב מיעקב אבינו?! לא כך אמר (בראשית לב, ה): כה אמר עבדך יעקב. (בראשית לב, ה): עם לבן גרתי, לבן, דהוא רבהון דרמאי יהיבתיא בחפתי לההוא גברא על אחת כמה וכמה.

כידוע, ישנו קשר בין ר' יהודה הנשיא ליעקב אבינו. דיברנו על זה לפני כמה שנים, שר' יהודה הנשיא, ר"ת - ניצוץ של יעקב אבינו. אז היה להם גם קשר בניצוץ הנשמה.

ישנם כמה דברים שלומדים רבותינו מההנהגה הזאת, ובספרים הקדושים יש הרבה סיפורים של רבותינו הקדושים, כיצד היו מתנהגים עם הגוים. את כל זה לומדים מהמפגש של יעקב אבינו עם עשו.

ראיתי באחד הספרים, מעשה עם משפחת בריסק, שהיו צריכים לשחד את ראש העיר הגוי:

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וישלח.

עוסקת הפרשה במפגש של יעקב עם עשו, אחרי 34 שנים.

יעקב עוזב את ארץ ישראל בגיל 77, לאחר ששהה בישיבת שם ועבר 14 שנה. אחרי 20 שנה בבית לבן, הוא עושה את דרכו חזרה לארץ ישראל.

פותחת התורה ואומרת - {ד} וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום {ה} ויצו אתם לאמר כה תאמרן לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה: {ו} ויהי לי שור וחסור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך.

הוא שולח מלאכים לעשו, כדי להתפייס איתו...

למרות שעשו קורא לארצו שעיר, ולשדה שלו בשם אדום, שזה כבר מוכיח לך, שאין פניו להתפייסות, כיון שהשם שעיר, זה על שם גניבת הברכות, שידיו היו שעירות. והשם אדום, בא לציין את קניית הבכורה מעשו בנזיד עדשים, שנאמר {בראשית כה, ל} הלעיטני נא מן האדם האדם הזה.

יעקב שם לב, שעשו מנציח את הברכות שנלקחו ממנו במכירת הבכורה, ועם כל זה, הוא בא ומנסה להתפייס עם עשו, ואומר לו "עם לבן גרתי ואחר עד עתה: {ו} ויהי לי שור וחסור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך"

מביאים חז"ל במדרש כמה דעות, האם עשה יעקב טוב, ששלח לו שליחים, או לא. לכאורה, מה פתאום אתה שולח לו שליחים? מה אתה צריך להתפייס איתו!?

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה עה, אות א} - אמר לו הקדוש ברוך הוא לדרך הנה מהלך, והיית משלח אצלו ואומר (בראשית לב, ה): כה אמר עבדך יעקב. הוא לא היה בדרך אליך ולא התכוון לפגוש אותך. שלחת לו שליחים, אז הוא הבין שאתה בדרך. אם ככה, הוא בא להילחם איתך.

רב הונא פתח (משלי כו, יז): מחזיק באזני כלב עבר מתעבר על ריב א לו, שמואל בר נחמן אמר משל לארכי ליסטים שהיה ישן בפרשת דרכים עבר חד ושרי מעיר ליה עבר אדם אחד בדרך, ראה אותו ישן והעיר אותו אמר ליה קום לך דבישא שכיח הכא "הלו, מה אתה ישן כאן?! הכל כאן מלא שודדים", קם ושרי מקפח ביה כשהתעורר, הוא הבין שהוא העיר את אותו ליסטים ומיד קפץ עליו, אמר ליה ניער בישא,

תתלבש טוב ! " . אז התלבשתי טוב, כי יצאתי עכשיו מדלקת ריאות. לא רוצה להסתבך עוד פעם".

אומר לו ראש העיר – "תגיד לי, אתה שפוי?! תפתח את כל העיתונים ותראה מה הם אומרים – 'צפויה התחממות בשלושת הימים הקרובים'!"

"תראה, אמא שלי אף פעם לא זייפה. כל מה שהיא אמרה לי בחלום התקיים! והיות והיא אמרה לי שהמזג-אוויר הולך להשתנות, התלבשתי חורפי. אתה תראה, אם אמא שלי אמרה לי שעד הצהרים יהיה סוער, אתה תראה שזה מה שיהיה!"

"חחח... אתה לא נורמלי!"

"אתה לא מאמין לי?! בא נתערב! אני יוצא מחוץ לעיר, בחמש אני חוזר. אם ירד שלג, אתה משלם לי \$10,000, ואם לא ירד שלג, אני משלם לך, מוכן???"

"מוכן!"

סגרו עסקה...

שואל אותו ראש העיר – "אז בשביל מה קבעת איתי פגישה?"

"עזוב עכשיו דיבורים, אני חוזר בחמש ונראה מה קורה..."

☺

הוא חוזר בחמש עם המעיל ביד והכפפות ... "תשמע, פעם ראשונה שאמא שלי עבדה עליי בחלום. קח יש לך פה \$10,000. מילה זה מילה!"

"כל הכבוד לך. עמדת בהתערבות! ועכשיו, בוא תגיד לי מה רצית?"

"תשמע, בקשר לתלמוד תורה... אם אפשר לדחות את הגזרה לשנה הבאה?"

"אין בעיות! אני רואה שאתם אנשים טובים, עומדים במילה שלכם" ☺ ☺ ☺

אמר הרב מבריסק – אם כתוב בתורה, שכאשר מפצירים זה ניכנס, אז צריך לדעת להפציר!

אנחנו רוצים בע"ה, לעמוד על נושא קצת עמוק בדברי

רבתינו כאן בכרשת:

אומרת התורה {לב, ז} וַיִּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר
בָּאנוּ אֵל אַחִיךָ אֶל עֵשׂוּ וְגַם הֵלַךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ עִמוֹ: {ח} וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצַר לוֹ וַיַּחֲץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי מַחֲנוֹת.

בעירו של ר' חיים מבריסק, נבחר פעם אנטישמי לרשות העיר, ולא רק אנטישמי, אלא היה גם 'יפה נפש'. למה הכוונה 'יפה נפש'?

הוא התנהג בצורה כזאת, כמי שלא לוקח שוחד, לפחות כלפי חוץ, הוא הכריז כך.

באחת הפעמים, גזר אותו מושל גזירה, לסגור את התלמוד תורה בעיר. הגזירה הזאת היתה נוראה. כמובן שניסו בכל דרך אפשרית לשחד אותו, אך ללא הצלחה.

הלכו לרב מבריסק, וסיפרו לו שלא מצליחים לשחד אותו.

אמר הרב מבריסק - "לא יכל להיות דבר כזה, שאי אפשר לשחד גוי"

"מאיפה הרב כל כך בטוח? הרי זו המציאות עכשיו."

אמר להם – "אם כתוב בתורה {בראשית לג, יא} וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקַּח, אז אין דבר כזה שהוא לא יקח שוחד. גם עשו היה אנטישמי וגם יפה נפש, הוא לא רצה לקחת. אבל כשהפצירו בו, בסוף זה נכנס, צריכים להפציר!"

לאחד מתושבי המקום היה רעיון – "תנו לי את הכסף. אני אלך לסדר איתו את הענין."

"זה לא ילך!"

"תשאירו לי את העניין, תביאו את הכסף."

נתנו לו את הכסף ...

יום אחד, היה יום אביבי בחוץ 26 מעלות. הלך וביקש אותו יהודי פגישה עם אותו ראש העיר.

קבעו לו את הפגישה לשעה תשע בבוקר. "אתה תהיה הראשון שתיפגש איתו."

הוא יוצא למפגש הזה עם מעיל דובון, עם כפפות, עם כובע צמר, ועם בגדים כאלה שיוצאים איתם שהטמפרטורה היא 30-, וכך בצורה הזאת הוא מגיע לראש העיר.

ראש העיר יוצא ורואה את אותו יהודי. 26 מעלות בחוץ, כולם עם חולצה קצרה, ואותו יהודי עם מעיל דובון, כאילו יורד שלג בחוץ.

"מה זה, פורים אצלכם היום?!"

"לא, עדיין לא פורים. אומר לך את האמת, אמא שלי ע"ה היתה אצלי הלילה בחלום, ואמרה לי "תתלבש טוב, גם אם נראה לך בחוץ טמפרטורה יפה. בערך באחת בצהרים תתחיל רוח סערה בחוץ, ויתהפך ל-25 מעלות מתחת לאפס,

יהודה! אין לנו מושג, כמה היה הכוח הרוחני של יעקב אבינו, שיכל לגבור עליהם!

אלמלי לא ראיתי, לא הייתי מאמין:

מביא הרב זייצ'יק בספרו, את דברי הספר הדר זקנים לבעלי התוספות:

יעקב אבינו ראה, שהשבטים דיי מרוצים מהכוח שיש להם. ככל הנראה הם ייחסו לעצמם, כוחות מסוימים.

כותב הדר זקנים לבעלי התוספות – קורא להם יעקב אבינו ושואל אותם: "תגידו, למי יש יותר כוח, לי או לכם?". אמרו לו בניו "מה השאלה? ודאי שאנחנו. אנחנו יותר חזקים, כי אנחנו צעירים יותר".

העמידים יעקב מאחורי שער ואמר להם "כולכם דוחפים מצד אחד, ואני דוחף מן הצד השני", וגבר עליהם יעקב.

שואל הרב זייצ'יק – בשביל מה הוא עשה את זה?

ואומר – היות והוא הבחין, שיש בהם משהו מ"מכוחי ועוצם ידי", הוא רצה להוציא את זה מהם. זה מה שכתוב, לאחר המלחמה בשכם, אומרת התורה {לה, ב} ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם. איזה אלהי הנכר?! אלא 'אלהי הנכר' זה ה'כוחי ועוצם ידי', ואת זה היה צריך להוציא מהם.

אומר יעקב אבינו בפרשת ויחי – אתם יודעים איך ניצחנו את שכם?! רק בדרך אחת {מח, כב} אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי.

אומר התרגום - בצלותי ובבעותי.

"ניצחנו את המלחמה בזכות התפילה. שום כוחות אנחנו לא מייחסים לעצמנו".

נשאלת השאלה - אם גברת על כל ילדך. אם גברת על כל המלכים, אז מה זה בשבילך עשו וארבע-מאות איש עמו?!

אני רוצה לעמוד על כמה וכמה נקודות, לפני שנמשיך:

אומר השפתי חכמים – פחד יעקב, שאם הוא הרוג את עשו ויצחק עוד יהיה בחיים, תהיה לו עוגמת נפש גדולה על כך שהוא הרג את עשו. אעפ"י שהבא להרגך השקם להורגו" {סנהדרין עב}, בכל זאת שהבן האהוב שלו.

תירוץ אחר אומר, שפחד יעקב שמא הוא יהרוג אחרים בנוסף לעשו, כי הרי הגיע עם ארבע-מאות איש עמו.

אומר רש"י - ויירא ויצר. ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים.

שואלים רבותינו – ממה יעקב מפחד?! הרי הקב"ה הבטיח לו שתי הבטחות. אחת כשהוא הולך לארץ ישראל, דכתיב {כח, טו} והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת, והשניה שמונה ימים קודם המפגש עם עשו, דכתיב {לא, ג} שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואיה עמך. אז מה הפחד כאן?!

שמא תאמר, שעשו היה חזק יותר מיעקב אבינו?

התשובה היא 'לא'. יעקב אבינו היה חזק לאין שיעור. ראייה לכך, כשהגיע לחרן וגלגל את האבן מן הבאר, כותב רש"י - ויגש יעקב ויגל. כזה שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית, להודיעך שכחו גדול. ובסוף פרשת ויצא, מעמיד יעקב אבינו גל של אבנים.

אומר המדרש {תנחומא, וישלח, אות ד} - ראה גבורתו של יעקב, מה כתיב בו, ויקח יעקב אבן וירמה מצבה. וכמה שעורה. אמר רבי יוחנן, שעורה כשנה של טבריה כמו הר בעיר טבריה. התחיל לכן אומר ליעקב, ואלהי אביכם אמר אמר אלי לאמר השמר לך וגו', יש לאל ידי. אמר לו יעקב, אלולי שאמר לך השמר, יש לאל ידך שתהרגני אם הקב"ה לא היה ניגלה אליך ומזהיר אותך, אתה יכל להרוג אותי?! בקשה, בא אתה וכל אכלוסיך כל האנשים שלך, אם יש בהן כח, יתגוששו עם אבן הזו וירימוה. והוא הרימה מצבה, כאדם שמעביר פקק צלוחית מן הצלוחית. ואף בני יעקב גבורים כמותו היו, שכן הוא אומר להם, ויאמר יעקב לאחיו לקטו. וכי אחיו היו כמה אחים היו לו ללבן?!, חד הוה לה אח אחד היה לו ולוי קברה וחבל שלא קבר אותו. אלא בניו היו והיו גבורין כמותו.

נשאלת השאלה – למה פחד יעקב כ"כ מעשו???

לאחר ששמעו ולוי הורגים את תושבי שכם (עפ"י שיטת הרמ"ע מפאנו שהרגו 24,000 איש), באותו זמן הם היו בני 11 ו-12. נערים לפני בר-מצוה!

שני נערים הורגים 24,000 איש!

נכון שהם היו ביום השלישי למילה, אבל בכל זאת, הם לא שכבו עם זונדה והיו מחוברים עם בלוני חמצן ☺

מבינים מכאן, שהיה להם כוח גבורה רוחני מסוים.

תפתחו ספר הישר, ילקוט מעם לועז, איך יעקב אבינו נלחם מול כל המלכים והתושבים בסביבה! בניסי ניסים ניצל

הקדוש ברוך הוא (שמות ג, יב): כי אהיה עמך, ולבסוף נתירא (במדבר כא, לד): ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו, אינו אומר אל תירא אתו, אלא למי שנתירא.

שאלת השאלה – מה הולך כאן?

המדרש עצמו מתחבט בענין, והמדרש עצמו אומר תשובה
{שם, אות ב}:

אמר יעקב כל השנים הללו יושב בארץ ישראל, תאמר שהוא בא עלי מכח ישיבת ארץ ישראל. כל השנים הללו הוא יושב ומכבד את הוריו, תאמר שהוא בא עלי מכח כבוד אב ואם, שהרי כך אמר (בראשית כז, מא): יקרבו ימי אבל אבי, תאמר שמת אותו זקן ובא עלי להרגני, אמר רבי יהודה ברבי סימון כך אמר לו הקדוש ברוך הוא (בראשית לא, ג): שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך.

יוצא עפ"י דברי המדרש, שיעקב לא פחד מכוחו של עשו, אלא מזכויותיו – ישיבת ארץ ישראל וכיבוד אב.

באותו קו אפשר גם ללכת במשה רבינו. הקב"ה אומר לו "אל תפחד", ובכל זאת הוא מפחד מעוג מלך הבשן, שעמדה לו זכות הצלת לוט, שממנו יצאה שושלת בית דוד.

יוצא עפ"י הדברים הללו, שהפחד של יעקב הוא אותו פחד כמו של משה.

יעקב לא פחד מלבן, כי לא היו לו שום מצוות. אבל לעשו שכן יש לו מצוות, הוא מפחד ממנו. משה רבינו לא פחד מסיחון מלך האמורי, שהיה אחיו של עוג מלך הבשן, כי לא היו לו מצוות. אבל מעוג מלך הבשן, שהיו לו מצוות, הוא מפחד.

אומר המדרש ביאור נוסף - אמר רבי יודן אמר לו המקום (בראשית לא, ג): שוב אל ארץ אבותיך, אף על פי כן ויירא יעקב מאד, אלא מכאן שאין הבטחה לצדיק בעולם הזה אם הקב"ה מבטיח לצדיק הבטחה, זה לא לגבי העולם הזה, אלא רק לגבי העולם הבא. רב הונא בשם רבי אחא אמר (בראשית כח, טו): והנה אנכי עמך, (בראשית כח, כ): אם יהיה אלהים עמדי, אלא מכאן שאין הבטחה לצדיק בעולם הזה. אתה רוצה לראות עד כמה זה נכון?! רב הונא בשם רב אחא אמר (שמות ג, יב): ויאמר כי אהיה עמך, ואין דבר רע מזיקך לך למצרים, אף אחד לא יזיק אותך. אני אגן עליך. משה עושה דרכו למצרים, מגיע מלאך בשליחותו של הקב"ה, הרוצה להרוג את משה רבינו וקתיב (בראשית ד, כד): ויהי בדרךך במלון איך יכל להיות?! הקב"ה הבטיח לו שלא יארע לו שום נזק? אלא שאין הבטחה לצדיק בעולם הזה.

משמע מכאן, שההבטחה היא רק בתנאי שלא היה שום חטא בדרך, שאומרים חז"ל, שמשה נתעסק במלון תחילה.

תירוץ נוסף שראיתי לאוצרות התורה, בשם ספר מלא העומר – יעקב קנה את הבכורה מעשו, כיון שבאותו היום עשו רצח את נמרוד. אם ככה, עשו כבר לא יכל להיות כהן, כי כהן שהרג את הנפש אפילו בשגגה, אינו נושא את כפיו. ביקש יעקב לקנות את הבכורה, כדי להיות הכהן של הבית. אמר יעקב, אם אלחם איתו, אני אהרוג אותו ואם ככה, אהיה כהן שהרג את הנפש, וגם אני לא אוכל לישא את כפיי. לכן נזהר יעקב, לבל יהרוג את עשו.

בספר פרדס יוסף, הוא מדקדק מאוד בדברי רש"י:

כותב רש"י - ויירא ויצר. ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים.

שואל הפרדס יוסף – מה זה 'את אחרים'? תאמר 'שמא יהרוג אחרים'! אלא הכוונה לר' מאיר.

מספרת הגמרא {מסכת הוריות יג, ב}, שבגלל מעשה שהיה עם רבן גמליאל ור' שמעון, החלו לכנות את ר' מאיר בשם 'אחרים אומרים'.

היות ור' מאיר היה צאצא של נרון קיסר, שהיה צאצא של עשו שהתגייר. אמר יעקב אבינו אם אהרוג את עשו, לא יצא ר' מאיר. לכן אמר רש"י, שהוא חשש שמא הוא יהרוג את 'אחרים' כלומר את ר' מאיר. ולא רק הוא, אלא גם את עובדיה גר אדומי, ר' עקיבא ואונקלוס הגר, כפי שכותב האר"י הקדוש.

כותב האר"י הקדוש – (כה, כח) ויאֵהב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו כִּי כָל הַתּוֹרָה שֶׁבַע-עַל-פֵּה עֵתִידָה לְצֵאת מִצְרָאִי עֵשָׂו שִׁיתְגִּירוֹ, שְׁבִינֵיהֶם ר' עקיבא ור' מאיר, שמהם עתידה לצאת כל התורה שבע"פ.

כותב הידי משה על המדרש, וכך מביא גם המהרי"ל דיסקין - יעקב פחד מהמוות שלו, כי אמרה רבקה {כז, מה} למה אֶשְׁכַּל גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד. ידע יעקב, שבאותו רגע שהוא יהרוג את עשו, גם הוא ימות באותו היום. "כי זה מה שאמרה אמא".

עד כאן דברי המפרשים. אני רוצה לעמוד על דברי המדרש:

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה עו, אות א} - ויירא יעקב מאד ויצר לו (בראשית לב, ח), רבי פינחס בשם רבי ראובן, שני בני אדם הבטיחון הקדוש ברוך הוא ונתיראו, הבחור שבאבות והבחור שבנביאים, הבחור שבאבות זה יעקב, שנאמר (תהלים קלה, ד): כי יעקב בחר לו יה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא (בראשית כח, טו): והנה אנכי עמך, ובסוף נתירא, שנאמר: ויירא יעקב. הבחור שבנביאים זה משה, שנאמר (תהלים קו, כג): לולי משה בחירו, ואמר לו

זה, מ"מ היה צר לו שינכו לו מזכותיו על ידי שיצילהו מעשו אחיו, לכך נאמר ויצר לו.

אני רוצה להרחיב קצת בדברים :

כותב המדרש {ילקוט שמעוני, וישלח, אות קל"ג} - לקח יעקב את כל מעשר מקנהו ושלח ביד עבדיו ונתן לעשו. א"ל הקב"ה: יעקב, עשית את הקדש חול. ויאמר לפניו: רבש"ע, אני מחניף לרשע בשביל שלא יהרגני. מכאן אמרו: שמחניפים לרשעים בעולם הזה, מפני דרכי שלום. ויאמר עשו יש לי רב. בשביל שחלק כבוד ליעקב, בו בלשון חלקו ישראל כבוד לבני עשו, רב לכם סב את ההר הזה. א"ל הקב"ה: יעקב, לא דייר שעשית את הקדש חול, אלא שאמרת: ורב יעבוד צעיר, ואתה אמרת: כה אמר עבדך יעקב, חייר כדברך הוא ימשול בך בעולם הזה ואתה תמשול בו לעתיד לבוא.

ממשיך המדרש רבה {בראשית רבה, פרשה עה, אות יא} - באותה שעה שקרא יעקב לעשו אדני, אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה השפלת עצמך וקראת לעשו אדני ח' פעמים, חייר אני מעמיד מבניו שמונה מלכים קדם לבניך, שנאמר (בראשית לו, לא): ואלה המלכים אשר מלכו וגו'.

יוצא עפ"י דברי הכלי יקר והמדרש, שחטאו של יעקב היה שקרא לעשו בשם אדני, ומזה הוא חשש.

בא הרמב"ן ואומר שלא מזה חשש יעקב.

בסוף פרשת שבוע שעבר, יעקב אבינו כורת ברית עם לבן, שלא יקח נשים נוספות.

אני רוצה להביא בפניכם מדרש :

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה נד, אות ד} - ויקח אברהם צאן ויבקר ויתן לאבימלך אברהם אבינו כורת ברית עם אבימלך, ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע כבשת (בראשית כא, כז ט), אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה נתת שבע כבשות בלי רצוני לא שאלת אותי אם לכרות ברית עם אבימלך, חייר שאני משהה בשמחת בניך שבעה דורות. אתה נתת לו שבע כבשות בלי רצוני, חייר כנגד כן הורגים מבניך שבעה צדיקים, ואלו הן: חפני, ופינחס, ושמשון, ושואל, ושלישת בניו. אתה נתת לו שבע כבשות בלי רצוני, כנגד כן בניו מחריבין מבניך שבעה משכנות, ואלו הן: אהל מועד, וגלגל, נוב, וגבעון, ושילה, ובית עולמים תרין פעמיים אתה נתת לו שבע כבשות בלי רצוני, כנגד כן ארוני חוזר בשדה פלשתים שבעה חדשים.

"הרי אתה יודע שאסור לכרות ברית עם גוים, מה אתה כורת איתה ברית?!"

נשאלת השאלה - אם ככה, ממה פחד משה רבינו ?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ד, א} - ר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב {בראשית כח-טו} והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך וכתוב {בראשית לב-ח} ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא אם היה חטא אחד, כל ההבטחה בטלה ומבוטלת!

אתם רוצים לראות עד כמה חשש מזה דוד המלך ?

אומר המדרש {שם, אות ב} - רבי פינחס בשם רבי חנין דציפורין אמר (מלכים א, לו): ויען בניהו בן יהוידע את המלך ויאמר אמן פן יאמר, והלא כבר נאמר (דברי הימים א, כב, ט): הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מכל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלומו ושקט אתן על ישראל בימיו הקב"ה מבטיח לדוד המלך, שיהיה לו בן בשם שלמה, שיהיה מלך, ויהיה לו שקט מכל האויבים. הולך דוד המלך לבניהו בן יהוידע לכהן ולנביא, ומצוה אותם ללכת מהר ולמשוך את שלמה למלך בנחל גיחון. מה קרה, הרי הקב"ה הבטיח לך שהוא יהיה מלך?! אלא אמר הרבה קטיגורין ועמדו מכאן ועד גיחון חטא אחד והכל יכל להתבטל.

בא הכלי יקר ואומר - אני לא מבין ממה פחד יעקב אבינו.

אני רוצה להוסיף על דבריו :

יעקב אבינו אומר ללבן {ל, לג} וענתה בי צדקתי ביום מחר - "אני לא מפחד. אני שלם בצדקות שלי!"

אז ממה אתה מפחד?!

אומר הכלי יקר - ויירא יעקב מאד ויצר לו. ביראה זו יצאו כל המפרשים ללקוט ולא מצאו טעם נכון למה זה ועל מה זה היה מתירא, אחר שהבטיחו הקב"ה פעמיים לשמרו, פעם ראשון במראה הסולם נאמר ושמרתך בכל אשר תלך, פעם שני בהיותו בבית לבן נאמר שוב אל ארץ מולדתך ואהיה עמך, ומה שפירשו שהיה ירא פן יגרום החטא ימאן השכל לקבל דעת זה, כי זה שמונה ימים שנאמר לו בבית לבן שוב אל ארץ מולדתך, וכי יעלה על הדעת לומר שביני ביני נתקלקל וחסא חטאה גדולה שגרמה לו לבטל יעוד זה.

והקרוב אלי לומר בהיתר ספק זה, על דרך שאמרו רז"ל (סוטה מא): אר"א כל המחניף לחבירו לסוף נופל בידו כו', וכמו כן כאן יעקב הרגיש בעצמו שחטא בזה שהחניף לרשע ואמר כה אמר עבדך יעקב, וכן תפשו רז"ל על יעקב כדמסיק (כאן בבר"ר עה.ב) עשו לדרכו הוא הולך כו' ויעקב עשה קודש חול וקרא לעשו אדוני מצד החנופה שהחניף לרשע, על כן היה מתירא כי ידע יעקב שכך היא המדה שכל המחניף לרשע לסוף נופל בידו על כן נאמר ויירא יעקב, ולפי שיעקב בלי ספק היו בידו זכיות כל כך הרבה שיהיו מכרעות על עון

יעקב אבינו לא לוקח אופציה אחרת, אולי הוא יוריד לו אצבע, אולי עין, אולי יד ... אין אפשרות ביניים. או שהוא הורג אותי, או אני הורג אותו .

נשאלת השאלה – למה יעקב אבינו לא לוקח אפשרות, שלא תהיה הריגה ? למה הוא הולך על המקסימום 'או אני מת או שהוא מת' ???

השאלה הזאת, מסתתרת מאחורי שורה אחת, בפירושו של רבינו האבן עזרא.

כותב האבן עזרא (ט) – גם זאת תשובה לשואלים איך פחד יעקב והשם הבטיחו. והוא אומר ואהיה עמך. גם זה פי' ואיטיבה עמך. שיתכן שימלט הוא לבדו. **ועוד ידענו כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה על כן העון הקל לגדול יקרא גדול.**

אני רוצה לפשט את הדברים :

קראתי פעם מאמר על ר' אליהו לופיאן זצ"ל, בעל מחבר ספר **לב אליהו**.

מספר ר' אליהו לופיאן זצ"ל, שכשהיה ילד, הוא לקח כוס ובלי כוונה לא הניח אותה כמו שצריך על השולחן, והיא נפלה לרצפה והתנפצה לרסיסים . הגיע אביו ונזף בו, ואף הכה אותו.

באחד הימים, שכח אביו לסגור את הדלת שמחברת בין החצר למטבח, ונכנסו שלושה תרנגולים למבטח. התחילו התרנגולים לנקר מהלחם שהיה על השולחן, וגם מהעוגה ... אכלו, שתו ושבעו ... ועל השיש היו מונחות הכוסות שמהם הוא שבר כוס אחת.

שמע אביו רעשים במטבח, הגיע וראה את התרנגולים, נתן כמה מחיאות כפיים "תסתלקו מכאן !!!!!" והופ, התרנגולים זינקו מהמטבח, ועם הזינוק עפו כל השש כוסות !

אמר ר' אליהו לופיאן – "בוא ונראה עכשיו איך אבא מכניס להם מכות" .

רואה ר' אליהו לופיאן, שאבא שלו מסלק אותם לחצר ונועל את הדלת .

"מזה אבא, אני שברתי כוס אחת נתת לי שתי סטירות. הם שברו שש כוסות, הייתי בטוח שתכניס להם בכל צד שתי סטירות !"

"אליהו, אתה תרנגול !? אתה בן-אדם ! מה יש לי לתת סטירות לתרנגולים, אם אתן להם הם יבינו !?"

למה אני מביא את הסיפור הזה ?

כותב התנא דבי אליהו זוטא {פרק ז} – ישמור אדם בלבו שלא יעשה שותפות עם גוי, ולא יכרות עמו ברית. שכן מצינו באברהם אבינו שכרת ברית עם אבימלך ולבסוף כרת עמו ברית, ואין לך אומה בעולם שמשעבדת ומענים את ישראל יותר מכמה מאות שנה, בשביל ברית שכרת אברהם אבינו עם אבימלך.

יעקב, אתה יודע מה העונש שקיבל אברהם אבינו על שכרת ברית עם אבימלך, אתה הולך לכרות ברית עם לבן !?

כתוב בחז"ל, כמדומני זה מדברי הזוהר הקדוש – כשנלקח יוסף מיעקב, אמר יעקב "אין לי חלק לעולם הבא, שכך יש לי קבלה, שאם יהיו לי י"ב ילדים, יהיה לי חלק לעולם הבא" . אמרו לו בניו "אבא, תיקח אשה נוספת". אמר להם "אני לא יכל, כי נשבעתי ללבן שלא אקח אשה נוספת" .

22 שנה יעקב היה בצער. הוא היה יכל לשאת עוד אשה ולהביא עוד ליד לעולם, אבל הוא לא יכל לעשות זאת, כי נשבע ללבן שלא יקח אשה נוספת !

כותב הרמב"ן – מהחטא הזה פחד יעקב אבינו .

כותב המלבי"ם – אם פחד יעקב, סימן שהביטחון שלו בקב"ה לא היה מוחלט, ומזה הוא פחד .

תירוץ נוסף, מובא בשם ר' שמחה זיסל זין בספרו אור רש"ז

– חשש יעקב, שמא דבק בו מחמדת הממון של לבן. היות ויעקב חזר אחר פחים קטנים, אמר לעצמו "איך יכל להיות שאני חוזר אחר פחים קטנים" . אעפ"י שאומרים חז"ל בגמרא {מסכת חולין זא, א} - {בראשית לב-כה} **ויותר יעקב לבדו אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל**.

אבל אם כל זה, חשש יעקב שמא דבק בו משהו, מחמדת הממון של לבן.

אני רוצה להיכנס לנושא קצת עמוק, ובע"ה אני מקוה שנצליח לפשט את הדברים :

ישנה שאלה, גם אם נאמר אליבא דהכלי יקר, שהסיבה שהוא חשש, משום שהתרפס כלפי עשו, וגם אם נאמר לפי דברי הרמב"ן, שהסיבה היא משום שכרת ברית עם לבן. גם אם נאמר לפי דברי המלבי"ם, שלא היה לו מספיק בטחון בקב"ה, וגם אם נאמר את הסיבה של **אור הרש"ז**, שחשש שמא דבקה בו חמדת הממון, יעקב אבינו לא לוקח שום אפשרות לפי דברי רש"י - **ויירא ויצר**. ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים.

"אם אין חתונה, אז לא. לאיפה אני הולך כבר, יוצא עם הכלב קצת לטייל?! אני לוקח קצת מים מהברז ומשפשף קצת"

"ומה קורה, אם כלה בשמלת כלה, אכלה מרק דלעת לפני החופה, ועפה לה טיפה על השמלה???"

"מה זאת אומרת, כול הצוות מגיע לנקות"

"למה, מה קרה פתאום?! בסך הכל כתם בגודל של מטבע"

"שמלת כלה, מה קרה לך?! כולם יראו את הכתם!"

אמרתי לו – אתה שם לב להבדל בין הדברים? למה זה ככה? כי זה תלוי איפה זה נופל ותלוי מתי זה נופל. הוי אומר, שאם אתה מדבר על 'דבר סטרילי' כמו משה רבינו, אם אתה מדבר על 'דבר סטרילי' כמו יעקב אבינו בכיר האבות! שם הדבר הכי קטן, הוא סטרילי כי זה 'החדר ניתוח' של עם ישראל!

אם ככה, אתה יכל להבין עכשיו במה מדובר.

אומר האבן עזרא - עבירה קטנה אצל אדם גדול, לגדול יחשב!

רבותי, אם נישפך גלון של צבע על צבעי, הוא לא מתרגש מזה. הלכלוך זה חלק מהעבודה שלו, ככה הוא יכל להציג את העבודה טוב יותר ☺

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל להבין מה הולך כאן:

"**בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.**" בתחילה, ברא הקב"ה את העולם במידת הדין. הוא רצה שהעולם יעמוד במידת הדין, רק הוא ראה שהעולם לא יעמוד בזה, ולכן צירף את מידת הרחמים.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה יב, אות טו} – **משל למלך שָׁהוּ לוֹ כּוֹסוֹת רִיקִים, אָמַר הַמֶּלֶךְ אִם אֲנִי נוֹתֵן לְתוֹכָן חֲמִין, הֵם מִתְבַּקְּעִין. צוֹנֵן, הֵם מִקְרִיסִין קוֹפָאִים, וּמָה עֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ עִרְב חֲמִין בְּצוֹנֵן וְנָתַן בָּהֶם וְעָמְדוּ. כִּי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם בּוֹרָא אֲנִי אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַרְחָמִים, הָיָה חֲטִיָּה סְגִיאִין. בְּמִדַּת הַדִּין, הָאֵיךְ הָעוֹלָם יְכוֹל לְעָמֵד. אֲלֵא הֲרֵי אֲנִי בּוֹרָא אוֹתוֹ בְּמִדַּת הַדִּין וּבְמִדַּת הַרְחָמִים, וְהִלּוּאֵי יְעָמֵד.**

משמע מדברי חז"ל, שאם העולם היה יכל לעמוד במידת הדין, היה הרבה יותר טוב.

כותב האור-החיים הקדוש {בראשית א, ג} - **בראשית ברא אלהים את השמים** שם זה של אלקים פירוש מדה זו של הדין בלא שתוף שם הרחמים זה הוא דוקא למה שנוגע להשמים ואינו חוזר לאומרו ואת הארץ כי הארץ בראה בשיתוף שם הרחמים ועל כתוב אחר סומך, והוא אומרו ביום

כי לפני כמה שנים, נתתי שיעור לציבור שעדיין רחוקים משמירת תורה ומצוות. היה שם יהודי שידע ספר, ששאל אותי שאלה – תגיד, הקב"ה בעל הרחמים שאין למעלה ממנו. למה הוא העניש את משה על טעות?! מה הוא עשה, הכה את הסלע במקום לדבר אליו?!? מה קרה?! זה היה בשוגג! איפה מידת הרחמים!?

אמרתי לו – תשמע, שאלת שאלה יפה, ואני רוצה לענות לך בשני משלים אבל תהיה כנה!

"בסדר"

אמרתי לו – בוא נגיד, שאתה רוצה לאכל ארוחת ערב, ואתה מוציא ממגירת הלחם שתי פרוסות. מוציא קופסת חומוס מהמקרר, בא להוציא סכין מהמגירה, והופ, הוא נופל לרצפה. מה אתה עושה עם הסכין הזאת – שוטף אותה בברז עם סבון, או מרים ומתחיל למרוח את החומוס?

הוא חושב קצת ... "מרים מהרצפה, ומתחיל למרוח את החומוס"

"אתה לא שוטף???"

"לא, כי אשתי ניקתה לפני חצי שעה את המטבח. הרצפה נקיה"

אחרי כמה שניות הוא חושב ... "אתה יודע מה, אולי הייתי מנגב את הסכין בחולצה"

שאלתי אותו – מה קורה, אם מנתח בחדר ניתוח, הולך לעשות ניתוח בטן, הוא בא לקחת את הסכין, והופ היא נופלת לו לרצפה. הוא ירים אותה מהרצפה וינגב אותה בחולצה???

"ברור שלא"

"למה לא?!"

"מה קרה לך?! הכל צריך להיות סטרילי. הוא מנתח בטן!"

"מה זה משנה שהוא מנתח בטן?! גם החומוס נכנס לבטן"

☺

"מה אתה משווה בכלל..."

אמרתי לו – בסדר. אביא לך עוד דוגמא. חזרת מהעבודה בשעה 19⁰⁰ בערב. אשתך עשתה לך מרק דלעת ביחד עם בטטה, הכל כתום. אתה שותה אותו, והופ, עפה לך טיפה לחולצה הלבנה, והנה יש לך כתם בגודל של מטבע. מה אתה עושה במצב כזה, מחליף חולצה?

יוצא עפ"י דבריהם הקדושים, שבשמים זה רק מידת הדין שולטת, אבל כאן בארץ, משותפת מידת הרחמים.

כותב הרב ניימן בספרו 'דרכי מוסר, פרשת וישלח' – {לב, יא} קטנתי מכל החסדים ומכל האמת.

'החסדים' זה רחמים. 'ומכל האמת' זה דין.

אמר יעקב אבינו 'כי במקלי עברתי את הירדן' – זה דין.

ועתה הייתי לשני מחנות – זה רחמים.

כותב הרב ניימן, בשם ר' ישראל סלנטר - הסיבה שבשמים

ממשיך להיות דין, כי כשנבוא לאחר 120 שנה לבית דין של

מעלה, לא נכיר את הקב"ה, כי אין שום רחמים לפניו. כל

המושג של רחמים זה פה בארץ. למעלה אין מושג של

רחמים, אלא רק דין, כי הקב"ה יושב על כיסא דין!

כך אומר לנו האור-החיים הקדוש – בשמים, כשדנים את

מלאכי מעלה, אין להם שום רחמים. הוכחה לכך, מהמלאכי

שבאו ללוט, ואמרו בשוגג {ט, יג} **כי משחתים אֶנְחֵנו אֶת**

המקום הזה, נדחו ממחיצתו של הקב"ה קל"ח שנים,

וחוזרים בחזרה בחלום הסולם.

בשמים אין מושג כזה של רחמים!

אנחנו אומרים כל בוקר, בתפילת שחרית **"וְנוֹתְנִים** (באהבה)

רְשׁוֹת זֶה לְזֶה"

כותב תוספות {מסכת חגיגה ג, ב} – מצינו במדרש (איכה ג)

חדשים לבקרים שבורא מלאכים בכל יום ואומרים שירה

ונטרדין להן כדאמר בסמוך משום שיש אות במלאכים

הקבועים שממתינים זה לזה לומר שירה ואלו החדשים

שאינם יודעים הדת ממהרין לשורר ונתחייבו כליה והיינו

אשר תקנו ויסדו אנשי כנסת הגדולה ביוצר ונותנין רשות זה

לזה קדושה כולם כאחד עונין ואומרים וגם למעלה יוצר

משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם כלומר בכל

יום בורא חדשים ונטרדין אבל משרתיו קבועים ועומדין לעד.

מה קורה שחשמלאי מחבר פלוס עם מינוס?! קְצָר. ומה

קורה לחשמלאי שיש קְצָר???

הופך להיות ז"ל. איך הוא הלך?

בואט אחת ☺

בשמים אין מושג של 'סליחה', לא ידעתי שאסור לשיר'.

חטאת? נשרפת!

אם אלה הם פני הדברים, נוכל בע"ה להיכנס להסבר

הדברים. את עיקר הדברים מצאתי בספר **שפתי חיים** {חלק

אמונה ובטחון, חלק ב, עמוד רפ"ב}. אסביר את דבריו:

עשות ה' אלהים ארץ כי אין עולם בני אדם יכול להתקיים בדין

גמור בלא שתוף רחמים לצד שהם מחומר כידוע, ואומר

ושמים אינה נמשכת עם הארץ בבחינה זו של השיתוף, ואופן

מעשיה הלא הם כתובים בפרשת בראשית, ובזה נתיישבו ב'

הדקדוקים כמין חומד, וענין ידיעת מי קדם, הנה כתבנו

למעלה שכל הבריאה יחד נבראת בגבורתו יתברך, ולא

יקשה לך מה משפט יערוך ה' לבני אלים יושבי שמים שיוצדק

לומר עליהם שם אלהים הלא תמצא שאמרו ז"ל (חגיגה טו.)

במעשה מט"ט שדנוהו לפני אלישע ומחיוהו שתין פולסי

דנורא, וגם אליהו וכו' (ב"מ פה:) וכמה משפטים לשרי מעלה,

והגם שאין להם יצר, עם כל זה ימצא בהם הטעות, כי

לפעמים לא יכוונו אל האמת וישגו, וצא ולמד ממעשה

המלאך מט"ט ואליהו כי שגגו וכן יקר מקרה ויענישם ה'

אפילו על השוגג מה שאין שופט במשפט זה ליושבי ארץ,

ובזה יתאמת מה שפירשנו ונכון.

אותם דברים, רק בסגנון אחר, כותב הכלי יקר {בראשית ב, ד}

- **ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים.** ולמעלה הקדים שמים

לארץ לפי שארז"ל (רש"י כאן א.א בר"ר יב.טו) רצה הקב"ה

לברא את העולם במדת הדין וראה שאינו מתקיים חזר

ושתפה למדת הרחמים. והנה לא איש אל ויתנחם ומעיקרא

מאי סבר אלא שבאמת השמים וכל צבאם הרוחנים יכולין

להתקיים במדת הדין יותר מן התחתונים אשר בעפר יסודם

ע"כ האי לדסמוך ליה והאי לדסמוך ליה, כי למעלה הזכיר

שם אלהים וסמכו לאת השמים המרבה כל צבאם כי המה

נבראו במדת הדין לבד. וכאן הזכיר שיתוף של רחמים וסמכו

אל הארץ כי בעבור יושבי הארץ היה צריך לשיתוף זה. ועל

שיתוף זה אמר המשורר (תהלים סב.יב) אחת דבר אלהים

שמים זו שמעתי וגו' כי מתחלה אחת דבר אלהים ר"ל מדה

אחת נזכרה בשם אלהים באמרו בראשית ברא אלהים.

ואח"כ שמים זו שמעתי וגו' שתי מדות, באמרו ביום עשות ה'

אלהים. רמז לדבר, שמים זו עולה למספר כ"ו, כמספר שם

של רחמים וחלקו לשני פעמים י"ג כמספר אחד ואהבה

הכלולים בשם של רחמים, הסמוכים זה לזה בפסוק שמע

ישראל וגו' ה' אחד, ואהבת וגו'. (דברים ו.ד-ה) ונתן טעם

לדבר למה לא בראו בשם אלהים לבד כי עוז לאלהים לפי

שכל העוז והתוקף מתיחס לשם אלהים ואין כח ביד נבראי

מטה לקבל את כל מעשה תקפו וגבורתו ית' כלל וכלל. אבל

לך ה' חסד כי לשם של רחמים הנקרא בשם של אדנות אליו

החסד והרחמים, כי יבא הזמן שתרצה לשלם לאיש כמעשהו

כפי כח המקבל והעושה לא כפי כחך ית'. ונקט לשון נוכח

באמרו ולך ה' חסד, ולשון נסתר בשם אלהים כי עוז לאלהים,

כי בשעת הכעס שמדת הדין שולטת בעולם נראה כאילו

הסתיר ה' פניו מן הבריות ובשעת החסד והרחמים יאר ה'

פניו אלינו וק"ל.

מעכשיו, הכל במידת הדין! מה שמגיע – מגיע. לא מגיע – אל תיתן!

כותב הרמח"ל (מסירת ישרים, פרק ד, שער הזהירות) - כי לפי שורת הדין ממש, היה ראוי שהחוטא יענש מיד תיכף לחטאו בלי המתנה כלל, וגם שהעונש עצמו יהיה בחרון אף, כראוי למי שממרה פי הבורא יתברך שמו, ושלא יהיה תיקון לחטא כלל, כי הנה באמת, איך יתקן האדם את אשר עיוות והחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היוכל להסיר המעשה העשוי מן המציאות.

אמנם, מדת הרחמים היא הנותנת הפך השלשה דברים שזכרנו: דהינו, שיתן זמן לחוטא ולא יכחד מן הארץ מיד כשחטא, ושהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה, ושהתשובה תנתן לחוטאים בחסד גמור, שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה, דהיינו, שבהיות השב מכיר את חטאו ומודה בו ומתבונן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמעיקרא כחרטת הנדר ממש שהוא מתנחם לגמרי והיה חפץ ומשתוקק שמעולם לא היה נעשה הדבר ההוא ומצטער בלבו צער חזק על שכבר נעשה הדבר ועוזב אותו להבא ובורח ממנו, הנה עקירת הדבר מרצונו, יחשב לו כעקירת הנדר ומתכפר לו. והוא מה שאמר הכתוב (ישעיה ו, ז) וסר עונך וחסאתך תכפר, שהעון סר ממש מהמציאות ונעקר במה שעכשיו מצטער ומתנחם על מה שהיה למפרע.

אמר הקב"ה ליעקב – ביקשת דין? קיבלת!

ברגע שיעקב אבינו יוצא מבית לבן, לאחר עשרים שנה, אומר יעקב ללבן – (ל, לג) **וְעַתָּה בִּי צְדָקְתִּי בְּיוֹם מָחָר ... שׁוּם עֵבֶרָה!**

אומר לו יעקב – (לא, לז) **שִׁים כֹּה נֶגְדְּ אָחִי וְאָחִיךָ יוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ - בבקשה, תיפתח את המזוודות. 11 נפשות וארבע נשים, תבדוק אם נכנס שם קולב אחד. תבדוק אם נכנס מקל כביסה!**

בן-אדם נוסע לבית מלון לשבוע, בחזור הוא חוזר עם שש מגבות במזוודה בלי כוונה. ©

(תהילים כד, ג) **מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְהוָה וְיִקֹּם בַּמָּקוֹם קִדְּשׁוֹ:**

(ד) **נְקִי כַפַּיִם** – זה יעקב אבינו!

מתי יעקב אבינו מתחיל לחטוא?

(לב, ח) **וַיֵּרָא יַעֲקֹב מָאֵד וַיֵּצֵר לוֹ ... מִמָּה הוּא פָּחַד ???**

"התרפסי בפני עשו, קראתי לו 'אדוני' ". עפ"י דברי הרמב"ן בגלל שעשיתי ברית עם לבן.

הוא מביא את דברי הרמ"ק (ספר הפרדס, שער המכריעין, סוף פרק ב) שמדבר על דברי בית שמאי שמידתם דין, ובית הלל שמידתם חסד.

כותב השפתי חיים רעיון נפלא. ננסה לתמצת את הדברים:

הקב"ה רצה שהעולם יונהג בדין. רק הוא ראה שהעולם לא יוכל לעמוד בדין, לכן צירף לו את מידת

משמע, שהנהגת העולם בדין, היתה עדיפה לנו.

נשאלת השאלה – למה רצה הקב"ה שהעולם יונהג בדין?

שאלה נוספת – למה הקב"ה צריך אותנו כאן?

התשובה הידועה – כדי שלא נקבל 'לחם של חסד' בעולם הבא. כמו עני שעומד בפתח ומבקש צדקה. בשביל שלא נקבל מתנות חינם, הוריד אותנו הקב"ה לעולם הזה, "תעשו מצוות תקבלו שכר. תעברו עברות תקבלו עונש".

אבל אם אנחנו מקבלים מה שלא מגיע לנו, כי הקב"ה מרחם עלינו, המצב חוזר להיות שוב "לחם של חסד".

אם היינו יכולים לעמוד בדין, ולקבל מה שמגיע לנו, ומה שלא מגיע, לא לקבל, זה היה הדבר הטוב ביותר עבורנו. אבל אנחנו לא יכולים לעמוד בזה!

כך כותב השפתי חיים, לאור דברי הרמ"ק.

אם ככה רבותי, משפט אחד ויש לנו מפתח אחד לכל הסוגיה:

בדרכו לחרן, מבקש עקב אבינו (כח, כ) **אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים מִיַּד הַדִּין עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ .**

יעקב אבינו לא מבקש הרבה - **לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ** – מה שמגיע לי בדין.

כותב התוספות יו"ט – בברכת הזימון אנחנו אומרים "בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׁאֵכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חַיֵּינוּ" . למה אנחנו לא מברכים שם ה' ? למה דוקא במידת הדין ? כי אוכל מגיע לנו בדין. זה מגיע לנו !

אומר הספורנו - ונתן לי לחם לאכול. שלא יכריחני העניות לעבור על דעתי ועל דעת קוני. והיה ה' לי לאלהים. אז יהיה ה' לדיין אם לא אעבדהו בכל כחי והוא"ו כמו זאת משמשת במקום הנה. כלומר הנני מקבל עלי מעתה שהאל ית' המרחם יהיה לי לאלהים ויתנהג עמי במדת הדין.

מבקש יעקב – ריבונו של עולם, אל תנהיג אותי יותר במידת הרחמים. רק במידת הדין!

את דינה, הוא כבר בגיל 97. הוא כבר רגוע. הוא כבר נשוי עם שלוש נשים, יכלה דינה להחזיר אותו בתשובה!

נביא עוד מדרש אחד, ובזה בע"ה נסיים:

אומר המדרש {תנחומא, וישלח, אות ח} - כְּשֶׁהָלַךְ יַעֲקֹב לְאָרֶם נְהָרִים מֵהַ כְּתִיב שֶׁם, וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לְאָמֵר וְגו' (בראשית כח, כ). הָשִׁיבוּ עַל כָּל דְּבַר וְדַבֵּר. הָלַךְ וְנִתְעַשֵּׂר וּבָא וַיֵּשֶׁב לוֹ וְלֹא שָׁלַם אֶת נְדָרוֹ לְמָה לֹא עִשְׂרַת אֶת הַצֶּאֱן?!, הִבְיֵא עֲלָיו עֵשׂוּ וּבִקֵּשׁ לְהַרְגוֹ. נָטַל מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתוֹ דוֹרוֹן, עֵדִים מְאֻתָּיִם, וְלֹא הִרְגִישׁ. הִבְיֵא עֲלָיו הַמְּלָאךְ וּרְפֵשׁ עִמּוֹ וְלֹא הִרְגִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֹּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זֶה סִמָּאֵל שֶׁרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ שֶׁבִקֵּשׁ לְהַרְגוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וְנִעֲשֶׂה צוֹלַעַ. כִּיֹּן שָׁלַא הִרְגִישׁ, בָּאת עֲלָיו צֶרֶת דִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַתֵּצֵא דִינָה. כִּיֹּן שָׁלַא הִרְגִישׁ, בָּאת עֲלָיו צֶרֶת רַחֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: וַתִּמַּת רַחֵל וַתִּקְבֹּר. מִסִּיעַ לֵה לְרַב שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָן דְּאָמֵר, כָּל הַנּוֹדֵר וְאִינוֹ מְשַׁלֵּם גּוֹרֵם לְאִשְׁתּוֹ שְׁתֵּמּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: אִם אֵין לָךְ לְשֵׁלֵם וְגו'. אָמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד מֵתִי יֵהָא הַצְּדִיק הַזֶּה לֹקֵה וְאִינוֹ מְרַגֵּשׁ בְּאִיזָה חֲטָא לֹקֵה, הַרִינִי מוֹדִיעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשֶׁב שָׁם (בראשית לה, א). אָמֵר רַבִּי אֵיבּוֹ, מְהוֹלְתֵךְ טְרָשָׁא אֲקִישׁ עֲלֵה אִם יֵשׁ לָךְ מִסְנַנַת סְתוּמָה, צִרִיךְ לְדַפּוֹק עֲלֵיהּ כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הַקֶּמֶח. אִם יַעֲקֹב לֹא מִבִּין, צִרִיךְ לְתַת לוֹ מִכָּה אַחֵר מִכָּה עַד שִׁיבִין. אָמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא הִגִּיעוּךְ הַצְּרוֹת הָאֵלוֹ אֲלֵא עַל שְׁאֲחָרְתָּ אֶת נְדָרְךָ. אִם אֲתָה מְבַקֵּשׁ שְׁלֵא יִגִּיעַךְ עוֹד צָרָה, קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנֶּדְרָתְךָ לִי שָׁם נֶדֶר, אֲנִכִּי הָאֵל בֵּית אֵל אֲשֶׁר מְשַׁחֵת שָׁם מִצְבֵּה אֲשֶׁר נְדָרְתְךָ לִי שָׁם נֶדֶר (בראשית לא, יג).

ביקש יעקב אבינו - ריבונם של עולם, תרחם עליי, אני רוצה מידת הדין!

ביקשת מידת הדין? לכן הקב"ה מדקדק על כל פעולה ופעולה. ללמדך, מה הזכות של יעקב אבינו שביקש מידת הדין. מעטים האנשים שעמדו במידת הדין.

נשאלת השאלה - אז מה אתה מפרד שתמות!?

יעקב אבינו מבקש מהקב"ה, על המקום דין!

אמר לו הקב"ה - אתה יודע מזה דין? עונש על המקום, ואין מחילה! כך ביקשת וכך קיבלת!

רבתי, אם אלה פני הדברים, נוכל לעמוד על כמה סוגיות כאן בפרשה:

יעקב אבינו מסיים את המפגש עם עשו, הוא מגיע לשכם... חוטפים לו את הילדה.

שואלים חז"ל - על מה מגיע לו העונש הזה?! בת אחת והחתן שמגיע לו זה שכם בן חמור? ערל? גוי?!

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה, פרשה עו, אות ט} - וַיִּקַּח בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שְׁפָחֹתָיו וְגו' (בראשית לב, כג), וְדִינָה הֵיכָן הִיא, נִתְּנָה בְּתֵבָה וְנִעַל בְּפִנְיָהּ, אָמֵר הַרְשַׁע הַזֶּה עֵינֵי רָמָה הִיא, שְׁלֵא יִתְּלֶה עֵינָיו וַיִּרְאֶה אוֹתָהּ וַיִּקַּח אוֹתָהּ מִמֶּנִּי. רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא הִכְהֵן בְּרַדְלָא אָמֵר, אָמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (איוב ו, יד): לְמַס מְרַעְהוּ חֶסֶד, מְנַעַת מְרַעַךְ חֶסֶד, מְנַעַת חֶסֶדךָ מִן אַחוּךְ, דְּאֵלוֹ אֲתִנְסִיבֵת לְגַבְרָא לֹא זְנִתָּה [נסח אחר: דנסבת לאיוב התחתנה עם איוב שהיה גוי לאו גירתיה לפני שהתגייר בתמיהה], לֹא בִקֵּשְׁתָּ לְהַשִּׁיאָה לְמַהוּל הַרִי הִיא נִשְׂאֵת לְעַרְלָה, לֹא בִקֵּשְׁתָּ לְהַשִּׁיאָה דְרָךְ הַתֵּר הַרִי נִשְׂאֵת דְרָךְ אֶסוּר, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (בראשית לד, א): וַתֵּצֵא דִינָה בֵּת לָאֵה.

המהרז"ו והיפה תואר על המדרש שואלים - כשלאה לא רצתה להתחתן עם עשו, עמדה בפרשת דרכים ובכתה, ומרוב הבכיות נשרו ריסי עיניה וחז"ל מהללים ומשבחים אותה. וכשיעקב לא רוצה להשיא את דינה לעשו, מחתנים לו את הבת עם שכם בן חמור. למה ???

התשובה לכך פשוטה:

כשעשו היה צריך להינשא ללאה, הוא היה גונב נשים מבעליהם. הוא היה רוצח! אבל עכשיו, כשהוא יכל להשיא לו

יזכנו הקב"ה, בזכות יעקב אבינו, שנזכה לבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן ואמן !!!